

Déu és l'altura suprema. Déu és l'Altíssim.
No és esgarrafós?

A les fotos sempre seiem l'una a prop de l'altra, la mare i jo: ella pàl·lida, incòmoda, amb una mirada que sembla disculpar-se.

En aquells temps encara pregava a Déu que els ossos se m'allarguessin. Però Déu no hi tenia res a veure. Si fa falta obstinació per no créixer, jo en tenia de sobres.

No se'm va acudir mai que fos lletja. Tampoc no vaig dubtar mai que retirés a la mare, encara que no tingués els turmells fins ni les proporcions elegants d'ella. La nostra era una semblança enganyosa, incomprendible: la mena de semblança que encongeix el cor de qui arriba a conèixer-la.

Durant els cinc anys de primària em va venir a buscar a l'escola cada dia. Com que la finestra de la meua classe donava al carrer, del meu pupitre al banc on seia ella esperant-se no hi havia més de cinquanta metres en línia recta. Quan la veia a l'altra banda del vidre, em posava contenta, tot i que de seguida m'agafava la por, gairebé l'angoixa, que decidís anar-se'n i deixar-me allà sola. Mai no he cregut que la mare em pertangués de ple dret.

A l'hivern, durant els dies de vent, la pols del carrer se li enganxava a les mitges de seda, a l'abric de color camell, a aquells cabells tan llisos que semblaven de vellut. A principis de juny, quan començava a fer calor, es quedava dreta sota l'ombra del til·ler al bell mig de la plaça. Si no se'n va és que m'estima, em deia jo. Des del pupitre no arribava a veure-la (els porticons estaven ajustats per no deixar entrar el sol), i la meua inquietud anava en augment fins al punt que, quan faltaven cinc minuts per a l'hora de sortir, ja havia perdut tota esperança de tornar-la a veure. Però heus

aquí que era allà, al lloc de sempre. Sí, la Sofia Vivier era una bona mare.

El trajecte que fèiem per tornar a casa, a peu, canviava sempre. Podia ser que, per recórrer la mateixa distància, un dia triguéssim deu minuts, i, l'endemà, més d'una hora. En cada cruïlla em deixava enganyar per la seguretat amb què ella agafava invariablement la direcció equivocada. De vegades arribàvem fins a la perifèria de la ciutat, i després havíem de tornar enrere; altres vegades, d'una manera del tot irracional, acabàvem trescant per camins rurals, entre conreus de tabac i de tomàquets que exhalaven una forta olor de fems. Amb les meves cames curtes, a mi em costava seguir-li el pas. Ella mirava sovint al seu voltant, nerviosa. Quan veia un cotxe al fons del carrer, accelerava el pas com si volgués atrapar-lo. En aquella època no sabia per què ho feia, ni tenia la desil·lusió a la seva mirada quan per fi trobàvem el camí correcte fins a casa.

Durant la setmana el pare no venia a dinar, o sigui que podíem tornar tard. Entràvem pel darrere, per una vella i gran porta de fusta amb la qual la mare es barallava una bona estona.

–Per què no entrem per la porta del recinte? –li vaig preguntar una vegada.

–No, no, ja està –va respondre ella, mentre empenyia amb força la clau dins del pany enorme, fins que la porta es va obrir amb un gemec de frontisses rovellades–. Ho veus, Annetta? És qüestió de paciència i prou.

I tot d'una es va posar vermella, com si m'estigués confiant una cosa indecent.

La taula ja estava parada; el poc menjar, ara fred, servit als plats. La mare ho preparava tot abans de sortir: una decisió insensata, tenint en compte l'hora a la qual tornàvem, però s'esforçava per ser bona mare. Es ficava en el paper amb obstinació, sense acabar de sentir-se'n mai a l'altura. (En aquells temps encara era ella qui s'ocupava de la casa.)

D'aquells àpats secrets nostres, fets fora de l'hora normal, en recordo tots els detalls. Les parets clares de la sala, les vores brodades de les estovalles, la sumptuosa posada en escena, sempre la mateixa: amb els plats de porcellana, les copes de cristall, els coberts d'alpaca, la safata d'argent, el tapet blanc amb dues finíssimes llesques de pa a sobre.

Sèiem l'una davant de l'altra, als extrems de la llarga taula de cirerer; jo sobre tres coixins, per arribar millor al plat. A la copa d'ella hi havia conyac (a la vora del vidre sempre hi quedava una taca de pintallavis); a la meua, gasosa. De vegades se li escapava una llàgrima, que s'eixugava de seguida intentant evitar la meua mirada. Altres vegades, els ulls se li negaven sense que se n'adonés. Llavors, les llàgrimes li degotaven calentes al plat, i ella se les empassava sense adonar-se'n, amb una oliva o un canapè.

Quan acabàvem de menjar, ella desaparava la taula a correu per por que el pare tornés abans d'hora i descobrís aquella innocent representació nostra.

Durant anys, la mare va viure furtivament a casa seva.

S'obstinava a comprar coses cares que no servien per a res –objectes de cristall de Daum i de porcellana de Meissen, coralls de Torre del Greco–, que, un cop a casa, corria a amagar al gran bagul de l'estudi. Quan, temps després, decidia recuperar-ne alguna, l'ensenyava al pare, dient:

–Mira que bonic. T'agrada? N'he pagat una fotosa...

Ell es limitava a assentir, palpant i sospesant la «fotessa» per avaluar el que havia costat realment.

–Gairebé res, Antonio, de debò... –insistia ella, estrenyent els punys amb nerviosisme i debatent-se amb la fina capa d'orgull que encara li quedava.

Per la manera com la veia fer anar aquelles bagatelles seves i passar-les d'un moble a un altre al llarg dels dies següents, intuïa que havien deixat d'agradar-li. La foscor del bagul les havia deixades com pansides, opaques. Ella continuava ocupant-se'n, sí, però com una infermera s'ocupa d'un malalt. Estimava aquells objectes pel mateix motiu que després la va empènyer a estimar l'alcohol. L'atordien. Però, quan l'efecte passava, es retorçava les mans, desesperada.

La infelicitat no és una categoria de l'esperit i prou. Si fos així, si es tractés d'una cosa exclusivament interior, tancada a la part secreta del nostre ésser, no la podria veure ningú.

No. La infelicitat és un lloc, un lloc físic, una habitació fosca en la qual triem estar. Fins al punt que, quan hi encenem un llum, de seguida li posem una pantalla, perquè ningú no hi pugui tafanejar.

Va ser l'àvia Adelina, qui va ensenyar la infelicitat a la mare. No devia ser complicat: la Sofia era una alumna aplicada. Havia preparat la seva bonica habitació ja de joveneta, n'havia triat amb cura els mobles, les cortines, les catifes. Quan es va casar amb el pare, se la va endur com si fos el dot.

Tota la casa estava pintada de blanc, i aquella sala, també. Allà dins, però, el blanc transmetia una sensació de fred. Sobre la tauleta vora la finestra, un petit cofre de porcellana ple de xavalla, un quadern amb la coberta negra i

les vores de les pàgines tenyides de vermell, una foto de la mare i jo plegades (profèticament, el pare no hi era). A la petita prestatgeria a la dreta de la butaca de vellut, dues fileres de llibres.

Les poques vegades que la mare se'n deixava la porta ajustada, jo m'enganyava pensant que hi podria entrar. Però, així que gosava acostar-m'hi, ella de seguida la tancava del tot.

Era una nena obedient, però una vegada (només una vegada), ni tan sols recordo per què, vaig obrir la porta i hi vaig entrar. La vaig trobar asseguda a la butaca, la mirada perduda en el buit, embolcallada en l'ombra que es desfeia en una llum tènue sobre la catifa, al voltant de les sabatilles. Quan em va veure, un tremolor lleu li va moure els llavis, amb les mans es va buscar la roba sobre les cames, però no la va trobar.

–Perdona'm –va murmurar, fent-me un petó als cabells.
Perdonar-la... Però per què?

En aquesta foto la mare mira amunt, com si acabés de veure com un ocell passava volant per l'habitació. I totes les coses –la vella butaca, la nostra roba, els brodats de les estovalles– encara són al seu lloc.